

3. Kansalaisyhteiskunta ja valta

Teemaistunnossa käsiteltiin seuraavat aiheet: vuorovaikutus eri tasolla – kokemus ja käytäntö; kansalaisyhteiskunnan instituutioiden työn kokemukset, mm. suomalais-ugrilaiset nuorisjärjestöt.

Istuntoon osallistui kaikkiaan noin 60 henkeä. Etukäteen sovittuja alustuksia oli neljä ja uusia puheenvuoroja muutama. Myös keskustelulle ja puheenvuoroille jäi riittävästi aikaa.

Teemaistunnon työskentelyn yhteenvetona todettiin:

- Kansalaisyhteiskunnan ja vallan suhde nähdään usein liian suoraviivaisena. Huomiota kiinnitettiin mm. siihen, että usein vähemmistöjen piirissä valtio ja yhteiskunta nähdään samana asiana.
Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että vallan ja kansan välissä on muita valtaa käyttäviä organisaatioita. Nähtiin mm. kansalaisyhteiskunta kansalaisten ja valtion välillä toimivana päätöstasona.
Toinen huomio oli se, että usein virkamieskunta käyttää huomattavaa valtaa valtion ja kansan välillä; virkamieskunnalla on usein ratkaiseva osuus siinä, toteutetaanko poliittisen tason päätökset vai ei.
Siis vallan ja kansalaisyhteiskunnan välinen suhde on moninainen kuin usein ajatellaan. Kansalaisyhteiskunta on myös laaja käsite ja suomalais-ugrilaisuus vain yksi osa tätä todellisuutta.
- Venäjällä tehty Suomi-Venäjä-Seuran projekti ”Kansalaisjärjestöt suomalais-ugrilaisia kieliä ja kulttuureja säilyttämässä 2013-2016” on antanut eräitä nykytilaa heijastavia tuloksia. Yleisinä ongelmina on nähty järjestöjen toimintaa säätelevän lainsäädännön muutokset ja rajat ylittävän yhteistyön väheneminen. Toisaalta viime vuosien muutos nähdään eri tavalla eri puolilla Venäjää. Suomalais-ugrilaisuuden tulevaisuuden katsoo 48% olevan toiveikas. 27 % näkee tulevaisuuden rauhaisana eli ei suuria muutoksia. 16% kokee pelkoa ja epätoivoa ja 3% ei osaa arvioida tilannetta.
- Suomen, Unkarin, Venäjän ja Viron yhteiskunnat ovat erilaisen kehityksen tuloksia. Vaikka joskus on tarkoituksenmukaista verrata näitä yhteiskuntia keskenään, niin on myös hyödyllistä tarkastella kunkin yhteiskunnan kehitystä erikseen.
- Vähemmistöt, jotka elävät muiden valtioiden alueilla, ovat varsin riippuvaisia ao. valtion toimenpiteistä. Kansainvälisillä järjestöillä ei usein ole lainsäädäntövaltaa vähemmistöjen suojelemiseksi. Etnisen identiteetin nähtiin kasvaneen vuoden 1991 jälkeen.
- Arkistot ja dokumentit nähtiin vähemmistöjen kannalta tärkeinä identiteetin luojina. Toisaalta löytyi vähemmistöjä, joissa sukukirjat ovat identiteetin luomisessa tärkeä väline.
- Vallan ja kansalaisyhteiskunnan erilaiset intressit heijastuvat usein taloudelliseen tilanteeseen ja luonnonvarojen käyttöön. Katsottiin, että usein alueen väestö ei saa mitään varallisuutta luonnonvarojen käytöstä.
- Eräissä puheenvuoroissa kiinnitettiin huomiota siihen, että useita uusia organisaatioita ja valtion elimiä on perustettu vähemmistöjen suojelemiseksi. Mutta onko kyse Myyttistä vai Todellisuudesta? Se on avainkysymys.

- Venäjän Federaation sisäinen prosessi vähemmistöjen statuksen osalta on edelleen käynnissä. On myös havaittu kansalaisjärjestöjen politisoitumista.
- Rahoitus kansalaisjärjestöille nähtiin avainkysymyksenä. Tilanne vaikeutuu, mikä alueella on useita kilpailevia järjestöjä.
- Alkuperäiskansojen ongelma on se, että heitä ei kuunnella ja usein ei myöskään ymmärretä. Tämä koskee myös Euroopan Unionia.